

NALEŻĄCY (380) *part praes act*

należący (379), **należąc** (1) *Mącz.*

ną- (304), na- (35); na- *GrzegRóżn, BialKaz, SkarJedn*; ną- : na- *UstPraw (1:2), BibRadz (6:8), Mącz (63:4), CzechRozm (15:6), Oczko (1:1), CzechEp (9:2), Phil (5:1), WujNT (5:1), SarnStat (96:2), GrabPospR (2:3), PaxLiz (1:2)*; e *jasne*.

sg *m N* należący (36), należąc (1); -ący : -ąc *Mącz (23:1)*. ◇ *G* należącego (5); -ého (4), -(e)go (1). ◇ *A* należący (3), należąc(e)go (1). ◇ *I* należącym (2). ◇ *L* należącym (1). ◇ *f N* należącą (19). ◇ *G* należącej (19); -ej (10), -(e)j (9). ◇ *D* należąc(e)j (2). ◇ *A* należącą (25). ◇ *I* należącą (1). ◇ *L* należąc(e)j (1). ◇ *n N* należąc(e) (15). ◇ *G* należącego (10); -ého (1), -(e)go (9). ◇ *A* należąc(e) (3). ◇ *I* należącym (1) *SarnStat*, należąc(e)m (1) *BibRadz*. ◇ *N pl subst* należące (44); -é (6), -e (1), -(e) (37); -é: -e *SarnStat (6:1)*. ◇ *G* należących (66). ◇ *D* należącym (7). ◇ *A subst* należące (62); -é (17), -e (2), -(e) (43); -é : -e *SarnStat (16:2)*. ◇ *I m* należącymi (6), należącymi (1) *CzechRozm*; -émi (3), -(e)mi (3). *f* należącymi (8), należącymi (1) *CzechRozm*; -émi (4), -(e)mi (4). *n* należąc(e)mi (1). ◇ *L* należących (38).

Sł stp brak, Cn s.v. należyty, Linde XVI(XVIII) – XVIII w.

1. *Będący czyją własnością; pertinens Modrz, JanStat; commendatus [alicui] Modrz; spectans JanStat; competens Cn (8)* :

należący komu, czemu (8): Infyngator nález nie ma nikogo pozwać ad infantiam suam/ [...] tylko o rzeczy właśnie należące osobie zwierzchności pożytkom y imionam nálezym. *UstPraw Kv*; W ftárodawnych Rzymfkich práwách nápisano/ iż ktoby rzecz świętą ábo Zborowi należącą [*sacrum sacrove comendatum*] vkradł y wydárł/ niech będzie iáko mężoboycá. *ModrzBaz 133, 2v; GostGosp 38; ZapKościar 1588/82v; SarnStat 226, 643, 1148*.

2. *Dotyczący, odnoszący się do kogo, czego, z kim lub z czym związany; adiunctus Mącz; pertinens, spectans Modrz; competens Cn (71)* :

należący kogo [= do kogo] (2): Piscinalis – Ribnika natiefaczi [!]. *Calep 809a*; wedle tego poľlednieyfzego obyczáiu (kthory ieft lámym thylko wybránych właśnie należący) Pan Kryftus ieft á vtáwicznie mieľzka w fwoich wiernych á wybránych/ przez lámę tylko wiáre *RejPosWiecz*² 93.

należący do czego (18): *BibRadz *3v; Mącz 266d; WujJudConf 116; ReszList 186*; Pan MarszałekKoronny doPanaPodlaskie⁸⁰ aby się albo sam albo KIM pewnych punctow doObrony miasta należących wywiedział, donie gotaki List pisał. *ActReg 26, 18, 170*; Crocodilinus – Do krokodila naliezączy. *Calep 272a, 807a, 877b; LatHar 356, 662; WujNT przedm 9, s. 516; SarnStat 637, 781, 1019*; Różność niektórych fłow Lácińfkich y Polfkich do tey materzey [o nazwach geograficznych] należących. *KlonFlis H5v*.

należący komu, czemu (20): *KromRozm II iv*; A w inych sprawach RP należących, a zwłaszczá okoľo obrony tak domowej i postronnej namawiać radzie będziemy *Diar 38; GrzegŚm 24*; Ofobliwe potrzeby/ należące żywotowi ludzkiemu íą/ wodá/ pokarm/ vbior/ y dom ku okryćiu ízkárádości iego. *BudBib Eccli 28/26; CzechRozm 78v, 245*; Bo ztąd roście pomieľzanie ítanow/ gdy íię ludzie wdawiaią w íprawy íobie nienależące [*nihil ad se pertinentibus*] *ModrzBaz 68v, 13, 17, 55v; SkarJedn 309; SkarŻyw 538; StryjKron 380*; [maią Turcy] poľfánce y náznáczone Muffty/ Kády/ y Tábeáminy:

ktorzy rzeczy ich Religijey należące odprawuią *ReszPrz* 44; *Paprup* A2, I4; *Phil* E2; *SarnStat* 325; *PowodPr* 28, 54.

należący ku komu, k(u) czemu (29): *RejZwierz* 100; *BibRadz Eccli* 39/30, *Luc* 18/1; A tak cokolwiek było tráfnego [...] miedzy rzemioſły á [prawami/ ku ciału tylko należącemi od Kaimowych potomkow napirwey poſzło. *BielKron* 4v; *Mqcz* 178a, 242c, 290b, 297d, 432c (7); *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* [110²]v; *BudBib Eccli* 30/30; ſłowko/ zakon/ nie tylko ſámym kſięgam należy Moyżefzowym/ ále theż zoſobná inſzym rozmaitym rzeczám w nich nápiſánym/ tak ku zakonowi należącym/ iáko theż nie należącym. *CzechRozm* 85, 100, 170v, 201, 209, 225; *ModrzBaz* 76v, 101; *CzechEp* 105; *CzechEpPORz* *3 v; *ReszList* 191; Amicabilis – Kprzijażni náliezaci. *Calep* 61b, 73a; *SarnStat* 1005.

Wyrażenie: »do rzeczy nic nie należący« = *nie mający z czym nie wspólnego* (2): *Martialis* ſzydzi z tych/ ktorzi fię w dŕngich przedmowách/ do rzeczy nic nienależących [*ad rem nihil spectantibus*]/ kocháią *ModrzBaz* 94v, 94.

3. *Będący częścią, elementem czego, składający się na określoną całość, zaliczający się do czego; competens* *JanStat*, *Cn*; *necessarius* *Modrz*; *adhaerens, pertinens* *JanPrzyw* (95) : *WujJudConf* 70; [*jemu*] pod pieczęćiami oboygá narodu/ dwie Wáce álbo włoſci/ leżące w Inflantćiech/ [...] z ich przyległoſćiami/ z ftárádawná należącemi ſá dáné *SarnStat* 1207, 1048.

należący do kogo, do czego (44): *GrzegRóżn* Bv; Przemowá krotka do tychże Kſiág należąca do Krzeſćiáńſkiego człowieká káżdego/ o przypadkach rozlicznych czáfów dziefieyfzych. *RejZwierz* 181; *ModrzBaz* 112; *KochPs* 217; *ZapKoſcier* 1579/2, 3, 1580/4, 6, 16v (7); máiąc ku temu przyrodzone ingenium przewykłem/ y do riſowania ſztuk zwłáſzczá do Matematiki/ Geographiey y perſpectiwy należących *StryjKron* A3v; Ten Woldemar Margraf przedał był Krzyżakom Pomorſką ziemię/ do Polſki należącą. *StryjKron* 406 *marg*, 335; *CzechEp* 96 *marg*; *CzechEpPORz* **; *KochFr* [135]; *ReszList* 186; *ActReg* 16, 42, 45, 75; *LatHar* 129; *WujNT* 64; ktorzy z Reyeſtru oddáć wſzytko w ſkárbie Podſkárbiemu máią/ tak Korony/ iáko y inné wſzytkie rzeczy do ſkárbu należące *SarnStat* 334, 39, 84, 92, 98, 105 (19); *SkarKazSej* 689a.

należący komu, czemu (7): *ActReg* 42; *Calep* 807b; *DOchody*/ [...] tak z Stároſtw/ Dzierżaw/ Ceł/ y inych wſzelákich/ wſzyfcy Stároſtowie/ Dzierżawcy/ y Mytnicy/ ſkárbowi náſzému należące: [*dawać będą powinni*] *SarnStat* 1202, 12 [2 r.], 54, 1027.

należący k(u) czemu (21): *KromRozm I* D4; *KromRozm III* F2v, F3, Q3; rzeká. zá granice ma być pocytaná/ ktorey rzeki obiedwie ſtronie álbo wſi brzegow ku im należących wżywać máią *UstPraw* Iv; dwie bramczie Ktemus czepczowi należące tesz ſperel a ze zlota *WyprKr* 34v; *OrzRozm* S4v; *Sarmatia Enropaea*, Wſzytko królewſtwo Polſkie weſpołek s Xięftwy ku koronie należącemi/ yáko Prufkie/ Ruſkie/ Mázowieckie Litewſkie Xięftwo/ y też Zmodzka y Lifláncka ziemia/ y po części Moskiewska. *Mqcz* 368d, 206a, 278a, 280c; *CzechRozm* 72, 84v, 97v, 100v, 101v; ieſliby Iágielo dziećci nie miał/ á Witołd miał/ tedy w Koronie Polſkiej y wſzytkich ku niey należących páńſtwach/ Witołtowe Dziećci/ Wielkie Xiążetá Litewſkie/ pánować máiy *StryjKron* 512; *SarnStat* 181, 194, 978, 1096.

a. *O osobach* (20) :

należący do czego (10): *LeszczRzecz* A6v; *RejZwierc* 23v; ná przyślým piérwłzym Séymie cognicyą mamy vczynić/ z łtany Koronnými do Séymu należącými *SarnStat* 97, 34, 339, 393, 551, 552, 645; Akt Wtory. Perfony do niego należące. *PaxLiz* B4.

należący czemu (2): *Diar* 88; DZIEWIĄTE KSIĘGI PRAWA GRODZKIEGO: KĘDY OPISAWSZY PERSONY GRODOWI NALEŻĄCE, WYLICZAIĄ, SIE CZTERZY VRZĘDY STAROSCIE PRZEDNIEYSZE. *SarnStat* 479.

należący k(u) czemu (6): *Bistonius*, *Yeden* z tamtąd/ álbo/ ku temu tam należący. *Mącz* 25c; *Plebeius*, Ku póspółtwnu należący *Mącz* 303e, 112c [2 r.], 201d; *Wypifawłzy* perfony ku gołpódárłtwnu należące, y o póżytkách gołpódárłtwná tutecznych kráioiw: iáko łą łády, łásy, y inné drzewá. *SarnStat* 667.

należący pod co (1): *Vexillatio*, *Proporzec*/ huf zwłázczá álbo rotá żołnierzów pod *yeden* *proporzec* należący. *Mącz* 491d.

b. O tekście (1) :

należący k czemu (1): *Ut*, *Subdicitiusversus*, *Wiersz* k temu nienależący. *Mącz* 93a.

4. *Zasadzający się, polegający na czym, zależący od czego; consistens* *Modrz* [w kim, w czym] (5) : *CzechRozm* 111v, 245v; *Máiełtat* tedy ielt wielmożność á dołtoyność *Rzeczypołpolitey* y *Krolewłka*/ [...] pochodząca z *mnimánia* *zacności*/ á należąca w łádziech y włády rokázowánia. *ModrzBaz* 82; A pod zasłóną wolności w ośiádlóści należącey/ iako wielce *froga* ielt *fwowoleńłtwná* móżność? *ModrzBaz* 140v; *WujNT Eph* 2/15.

5. *Przeznaczony, służący komu, czemu, używany a. przydatny do czego; pertinens* *Modrz*, *JanStat*; *necessarius*, *Modrz*; *spectans* *JanStat*; *competens* *Cn* (105) : Tedy łąd ma łkazác y półłác *vrzędniki* *Ziemłkié* do tego [wyznaczenia *granic między posesjami*] należące *SarnStat* 472 [*idem*] 1175.

należący do czego (36): *BibRadz Ex* 39 *arg*, *Num* 4/26; *Tapetum*, *Oponá* do obiyánia łcian należąca/ też *kobierzec*. *Mącz* 441a, 351a, 387b, 395c, 396b, 407a (21); rády do obronienia pokoiu y *zacności* należące/ ábo *wynáyduięmy*/ ábo od drugich *podáne* oznáy~~m~~nięmy *ModrzBaz* 127, 37v; *LatHar* +9v, 128; [*podskarbi*] włzytki potrzeby do *Myńce* należące [*ad monetariam pertinentia* *JanStat* 308] będzie *płácił*/ y łkupował. *SarnStat* 340, 440, 442, 1197; *GrabPospR* K2, K3v [2 r.], Lv; *Sacrificius* – Do *offiari* *malezáci* [!]. *Calep* 936a. Cf *Wyrażenie*.

należący komu, czemu (10): *Mącz* 398a, 408b; A *połłowie* przysiędze *rzeczy* należące: *Dwoje* *owiec* i *wino* *serce* *weselące* *Prowadzili* przez *miasto* *KochMon* 28; *WujJudConf* 79; *ModrzBaz* 84, 84v; *Oczko* 14; *Klucznik* [...] iáko łtátki *piwne* *piwnicy*/ ták też *łpichlerzowi* y *włzemu* *dworowi* należące/ ma *opátrowác*/ *chowác* y *przyczyniác*. *GostGosp* 54, 42; *PaxLiz* D2v.

należący k(u) czemu (46): *BibRadz Ex* 31/7, 8, 35/16, 38/30, *Num* 4/14, 32, 2.*Tim* 2/15; *KwiatKsiqz* F2v; *Mącz* 7a, 42a, 46a, 48c, 115d (23); ielzcze były *promy* z *Budzyniá* nie przyślý/ ktoreby *wieźli* *namioty* *krolewłkie*/ y inne należące ku *bitwie* *rzeczy* *BielKron* 306v, 305v; *lekárłtwná* ku *tey* *chorobie* [*zółtej niemocy*] należące iákom *nálazł* *okażę*. *SienLek* 89v; *BudBib* 2.*Mach* 9/16; *CzechRozm* 215; Ielt w *Księgách* *ludzi* *mądrych* *bárzo* *wiele* *náuk* *należących* ku *pohámowánium* *takowych* *popędliwości* *łerdecznych*/ ktore ielłi *zbytnie* *łą*/ *przekazáią* *prawdziwą* *znáiomóść* y

rozładek ferdeczny *ModrzBaz* 7, 2v, 93, 123v; *GostGosp* 152; *SarnStat* 302, 411; *PaxLiz* Cv. Cf *Wyrażenie*.

należący na co (7): Tyryiczycy [...] dáli hoynie wżythki potrzeby ná ich pogrzeb należące. *BibRadz* 2.*Mach* 4/49; *Mqcz* 407a, 492b; *WujNT* 222; *SarnStat* 87, 897; áby táki wzdam/ [...] Pánu íwomu y oyczyźnie íwey powinny kofzt vczynił/ ná potrzeby do boiu wedłuk iego ítanu należące. *GrabPospR* K4v.

Wyrażenie: praw. »do, ku stołu należący« (1:2): Dziedzictwá y ítátku/ ku ítołu memu należącego nieprzedam *KrowObr* 128v; pozwalamy tego/ áby czwarta część wżythkich dochodów *totius corporis Regni*, ku ítołu náłzemu należących/ była ná obronę potoczna obróconá *SarnStat* 102, 1197.

a. *Kompetentny z punktu widzenia prawa; competens JanStat, Cn* (4) :

należący komu (1): Ale iefli z mieyscá gdzie poítánowienié vczynił iáwnnie ábo potáiemnie odéydzie/ przed Sędzim íobie należącym niech bédzie pátrzan. *SarnStat* 1112.

należący k czemu (1): Wízákże Podkomorzy záchowa z tym/ który go nágánił/ práwny poítępek: áby go popiérał w práwie ktemu należącym [*in foro competenti prosequendam JanStat* 419]. *SarnStat* 470.

Wyrażenie: »należący sąd« (2): A Spráwá ma bydź odefłána do należącého łádu *SarnStat* 149 [*idem*] 870.

6. *Podlegający komu, czemu, zależny od kogo, od czego; pertinens JanStat* (25) : Godna rzecz tedy/ ábyfmy tu naprzod rzeczy do napráwy ípráwiedliwósci w nas należące íobie przypomnieli. *PowodPr* 63.

należący do czego (3): POzwalamy íziemiam Prufkim Korrektury praw ich/ do łádu należácéy *SarnStat* 866, 863, 906.

należący komu, czemu (21): *KromRozm III* K3v, K7v; *GroicPorz* A4; *UstPraw* B; *ActReg* 46; Ma tedy dobry Sędzia być wolen przy odpráwowániu ípraw vrzędowi íwemu należących/ od wízelákich áffektow cielesnych *Phil* K4v; wżyítkie ípráwy vrzędowi Podfkárbftwá Koronného należácé/ wedle przywileiu y Státutu/ we wízem cále á íkutecznie záchowáné bydź máią. *SarnStat* 361, 34, 125, 149, 216, 430 (15).

7. *Wyraża przypisywane komu, czemu ogólnie właściwe postępowanie, obowiązek, przywilej, powinność w sensie czynnym lub (rzadziej) biernym, kompetencje wynikające z prawa, obyczaju lub poczucia moralnego; obowiązujący kogo, przysługujący, przystojny komu, czemu; spectans Modrz; concernens, incumbens, pertinens JanStat; competens Cn* (70) :

należący k czemu (2): Awízakofz iefliżeby [*młodzieńcykowie*] w młodości íwey/ rzeczy kniey należących nieiako niewyítaczeli/ tedy tychże lat wyítępki ku ítarósci záchowaią. *KwiatKsiąż* Qv, Dv.

a. *O urządach, zaszczytach i wartościach niematerialnych* (53) : ZGotuyciełz íe wżyíscy wy Bofcy íynowye/ [...] Należácą chwałę daycy [!] Pánu íwemu. *LubPs* G4; *BielKron* 330v; *StryjWjaz* C4.

należący na kogo (2): *KwiatKsiąż* I4v; PIERWSZY VRZÁD NA WOIEWODĘ należący: Bydź dobrym á wiernym Senátorem Rzeczypóspolitey *SarnStat* 241.

należący komu, czemu (48): *RejPs* 188v; wrzedniczy ziemfczy [...] povinnofczi ich wrzēdv nalieżące, mayą vypelniacz *ComCrac* 14v; *LubPs* G2 marg; *LeszczRzecz* A2; *BibRadz* I 478c marg; A tak wonych naukach należacych [!] wolnemu człōwiewowi drogę á przikazania częgo mamy nafladowac albo częgo fię mamy wiárovac/ á w Philōphiey przykłady naiduiemy. *KwiatKsiqż* H3; *RejAp* 9; *RejPos* 201, 234v, 254; *RejZwierc* 114v, 209, 211, Aaa4v; wyznawamy/ áby káždy człōwiew łámego tylko Páná Bogá chwalił/ [...] á tákowey czci łámemu Bogu należacy/ áby nikomu nieoddawał infzemu. *WujJudConf* 53; *BiałKaz* Fv; *CzechRozm* 66, 193v, 198, 243v; A ták byłoby to z pożytkiem Rzeczypospolitey/ áby żadnemu wrzędow vczōnym należacych niedawno/ iedno ktorziby iáki znák náuki fwey okazáli *ModrzBaz* 135, 15v, 39, 59v, 61v, 106v (9); *Oczko* 35; *SkarŻyw* 412; Ná nowym pánłtwie [*Skirgajło Olgerdowic*] vdał fię do vřtáwicznych biefiad y pijańłtwá/ łtáteczności Xiążęcemu łtanowi należacy namniey nieprzeřtrzegáiąc *StrykKron* 482; *CzechEp* 74 [2 r.], 79, 87, 280, 427; *NiemObr* 172; [*Fabrycyjus*] nieprzyiacielowi fwemu/ s kthorym wiōdł woynę/ wiárę fwą y cnotę zacnemu Hetmanowi należacą okazał. *Phil* O3; gdyż to iest Rzecz należaca przełożonym/ *Parcere subiectis et debellare superbos*. *Phil* R3, D2; *WujNT* 16; *SarnStat* 140, 547, 557, 937, 1050.

b. O dobrach materialnych (15) :

należący na kogo (1): áby [mężowie] máiętności ná nie [żony] należacy [*de non receptione bonorum ipsas concernentium* *JanStat* 569] nie bráli *SarnStat* 590.

należący komu, czemu (10): A co fię tknie Koców pomienionych w práwie ich odezwem opifánych kop łżeć Litewłkich łtronie należacych/ té z nich od tego czáfu znošiemy. *SarnStat* 860, 105 [2 r.], 416 [3 r.], 417, 591, 637 (10).

należący ku komu (3): Dořtoieńłw przerzeczonych ták Duchownych iáko Swietckich niemamy vmnieyřzac/ potłumiác: y ich dżierzaw/ czynřzów/ ábo dochodów ku nim należacych przez łłufznęgo vznánia Práwá nie mamy brác. *SarnStat* 891 [*idem* 2 r.] 35, 71.

Przen (1) : Aby tedy Rzeczpospolitha wřzelka żadnego wzrřfzenia nie vczuła/ á z dobrego rzádu y pořtanowienia obnáżona nie była/ Száty iey łtanowi náležacy/ y onę okrywájące/ nie máię być z niey zdzieráne. *Phil* P2.

8. Prawdopodobnie nagłacy, pilny (1) : wolno inřła rade bendzie na Seimye wziác o należacych koronnich niebeřpiecznořciach. *ConPiotr* 35.

Synonimy: **1.** służacy; **2.** dotykajacy, dotykajacy się; **4.** polegajacy, zależacy; **5.** przeznaczoney, służacy, używany; **6.** podlegajacy, zależacy; **7.** obowięzujacy, przysługujacy, przystojny, przystojny.

Cf **NALEŻAJĄCY**, **NALEŻEĆ**